

RISTIRETKIKÄYTÄNNÖNKENTILLE

Artikkeleiden kirjoittajien tutkimusten helppolukuisia ja hyödyllisiäkin yleisesityksiä

Anneli Eteläpelto & Päivi Tynjälä (toim.). Oppiminen ja asiantuntijuus. 328 s. WSOY 1999.

Kirjan aihe osuu ajan-kohtaiseen asiantuntijuuden teemaan. Aihe varmasti kiinnostaa monia, sillä organisaatiot ovat muuttuneet ja edelleen muuttumassa asiantuntija-organisaatioiksi ja työt tietointensiivisiksi töiksi. Kirjassa asiantuntijuuteen liittyviä teemoja käsitellään 15 artikkelin puitteissa, joten jokaiselle lukijalle löytynee kiinnostavia kohtia, jos toki jokainen havainnee myös jo tuttuja tai vähemmän kiinnostavia aineksia tekstissä.

Kirjan yhteisenä nimittäjänä on arjen esille nostaminen konstruktivistisesta näkökulmasta. Näkökulmaa voidaan pitää perusteltuina. Kuitenkin itse artikkeleissa sosiaalisen vuorovaikutuksen ja erilaisten kontekstien avaaminen on melko vähäistä. Useissa artikkeleissa tosin

toistetaan samaa asiantuntijuuden määritelmää ja nostetaan esille sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelun merkitys erilaisia ongelmia ratkottaessa ja asiantuntijuutta kehitettäessä.

Kirja alkaa Tuula Heiskasen artikkelilla, jossa käsitellään informaatioyhteiskunnan ja oppimisyhteiskunnan teemoja. Artikkelin avaa kirjan hyvin, mutta mitä uutta se tuo jo nyt käynnissä olevaan runsaaseen keskusteluun tietoyhteiskunnasta ja siinä tarvittavasta osaamisesta. Samaa tietysti voisi sanoa kaikkistakin artikkeleista, sillä niiden kirjoittajat ovat pyrkineet luettavuuteen pikemminkin kuin tieteellisyyteen.

Kirja jatkuu Juhani Kirjosen artikkelilla, jossa tarkastellaan erästä lääninhallinnon muutos-tapausta. Tapaustutkimus nostaa kiinnostavasti esille muutosprosessiin liittyviä ongelmakohtia. Muutosprosessi avataan asiantuntevasti ja vaiheistetaan helposti omaksuttaviin ja käytäntöön

soveltuviin vaiheisiin. Kuitenkin artikkelia lukiessa ei voi olla pohtimatta sitä, miksi kohdeorganisaatioksi on valittu organisaatio julkiselta sektorilta, jossa muutoksen toteuttaminen näyttää kovin vaikealta ja jossa tekstin perusteella ollaan jo muutoinkin jälkijunassa?

Kirsti Launis ja Yrjö Engeström tarkastelevat artikkelissaan asiantuntijaorganisaatioihin liittyviä kipeitä kysymyksiä kiinnostavasti. Tekijät tuovat jälleen esille Engeströmin kehittävän työn tutkimuksen mallin ja konstruoivat johtamisopit ”sanahelinäksi”. Tämän sinänsä hyvän artikkelin heikkouksena on, että tekijät viittaavat oikeastaan vain omiin aikaisempiin tutkimuksiinsa. Missä siis on reflektio ja asiantuntijuuden jatkuva kehittäminen?

Kirjan parasta antia ovat toisaalta Erno Lehtisen ja Tuire Palosen sekä toisaalta Päivi Tynjälän artikkelit asiantuntijuuden rakentumisesta. Näissä artikkeleissa

jäsentyy monimutkainen kuva siitä, kuinka tietämys rakennetaan symbolianalyttisissä ammateissa. Tätä kuvaa täydentää kirjan loppuosassa oleva Järvisen artikkeli, jossa tarkastellaan niitä reflektiivisiä prosesseja, joita opettajan ammatillisessa kehittämisessä eri vaihtoehtoisissa on. Artikkeleissa korostetaan hyvin sitä, kuinka opettajana kehittymisen uhkineen ja mahdollisuuksineen vaatisi tuekseen sekä ulkoista ammatillista tukea esim. mentorin muodossa että sisäistä reflektiota esimerkiksi portfoliotyöskentelyn muodossa.

Kirjassa käsitellään kahden artikkelin voimin sitä, kuinka tietoverkot voivat tukea asiantuntijuuden kehittämistä ja toimia väylänä asiantuntijuuden jakamisessa. Ensin Pirjo Linnankylä ja Kankaanvaara avaavat artikkeleissaan kiinnostavasti ja asiantuntevasti portfoliotyöskentelyä,

jonka jälkeen Kai Hakkarainen ja Sanna Järvelä tarkastelevat asiantuntijuuden kehittämistä verkostoympäristössä. Kumpikin artikkeli omaa selkeitä vahvuuksia, mutta kumpaakin vaivaa se, ettei niissä kyetä ottamaan kriittistä kantaa tietoverkotoihin eikä uuteen tekniikkaan ylipäättään. Nyt artikkelit tarjoavat lukijalle myönteisen ja houkuttelevan kuvan tietotekniikan mahdollisuuksista. Uuden tekniikan mukanaan tuomia haasteita ja pulmia, kun sitä käytetään asiantuntijuuden kehittämiseksi, ei tuoda esille. On esimerkiksi aiheellista kysyä, voiko tietoympäristö olla riittävän hyvin elämyksiä ja kokemuksia välittävä ympäristö, että asiantuntijuuden edellyttämä äänetön tieto pääsisi sen lävitse? Voidaan myös kysyä, millaisten edellytysten vallitessa asiantuntijuutta voidaan kehittää tietoverkkojen kautta?

Kirja muodostuu useista artikkeleista, joiden sanoma on osin päällekkäinen ja osin vain jotakin erityistä aihealuetta avaava. Kirjan kokonaisuutta voidaan pitää onnistuneena. Kirja ei kuitenkaan muodostu puheenvuoroksi, jossa jokin tietty näkökulma pyrittäisiin tuomaan selkeästi esille jatkokeskustelua varten. Kirja ei myöskään muodostu kriittiseksi keskusteluareenaksi, jossa eri kirjoittajat olisivat hyvinkin eri mieltä toistensa kanssa. Tällaista särmällisyyttä kirjasta saa hakemalla hakea. Kirjan tekijät ovatkin luultavasti tarkoittaneet sen käytännön kentille, omien tutkimustensa helppolukuisiksi yleisesitykseksi. Kaikesta sanotusta huolimatta kirja mitä todennäköisimmin kuluu sekä tutkijoiden että käytännön ihmisten käsissä. Se kuuluu lukea osana asiantuntijuudesta käytyä keskustelua.

Pauli Juuti